

TULKKIOPIISKELIJOIDEN VIITTOMAKIELEN TAIDON KEHITYS TULKKI-
KOULUTUKSEN ALKUVAIHEESSA

Henna Seppälä

Jenna Virtanen

Opinnäytetyö, kevät 2017

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus

Tulkki (AMK)

TIIVISTELMÄ

Seppälä, Henna & Virtanen, Jenna. Viittomakielen kehitys tulkkikoulutuksen alkuvaiheessa. Kevät 2017, 40 s., 2 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viittomakielen ja tulkkauksen koulutusohjelma, Tulkki (AMK).

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia vuonna 2015 Diakonia-ammattikorkeakoulussa tulkkiohjelmaa aloittaneiden tulkkiohjelmoijien viittomakielen kehittymistä valitsemissamme neljässä eri osa-alueessa.

Opinnäytetyön alkuvaiheessa pyysimme vapaaehtoisia tutkimushenkilöiksemme Diakonia-ammattikorkeakoulun tulkkikoulutuksen ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoista. Kun vapaaehtoiset olivat ilmoittautuneet, keräsimme ensimmäisen aineiston syyskuussa 2015 ja toisen aineiston joulukuussa 2016. Toisen aineiston yhteydessä pyysimme tutkimushenkilöiltä itsearviointia omasta kehittämisestä valitsemillamme osa-alueilla. Itsearvioinneista keräsimme poiminnat, joista teimme johtopäätöksen kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen avulla.

Opinnäytetyön tuloksista ilmeni, että kehitystä tapahtuu valitsemillamme osa-alueilla. Pienen vastaajaryhmän takia, tuloksia ei voi yleistää koskemaan koko neljä vuotista tulkkikoulutusta.

Toivomme opinnäytetyömme herättävän ajatuksia viittomakielen kehittämisestä niin opiskelijoille kuin alan ammattilaisille.

Asiasanat: suomalainen viittomakieli, kielen oppiminen, tulkkikoulutus

ABSTRACT

Seppälä, Henna & Virtanen, Jenna. Development of sign language in the beginning of interpreter studies. Spring 2017, 40 p., 2 appendices. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Sign Language Interpretation, interpreter.

The goal of our thesis was to study the students' development in sign language who started their studies in autumn 2015. We wanted to examine the development in aspects of the four elements of sign language that we decided on.

In the beginning of making the thesis we asked volunteers from the first class in our school to participate in the research. After the volunteers had signed up we filmed the first material in September 2015 and the second material in December 2016. We asked the participants to write a self-reflection of their development between the first and the second video. They had to concentrate on the four elements. From those self-reflections we formed the third material and made our conclusions using qualitative research.

The research showed that those four elements of sign language are developing but because of the small group of responses we cannot universalize the conclusions to the whole studies of the degree programme of sign language interpreting.

We hope that this thesis will give some subjects things to think about of self-development for the students and interpreters.

Keywords: Finnish sign language, language learning, interpreter studies

Sisällys

1 JOHDANTO	6
2 TERMINOLOGIAA	7
2.1 Kuulovammaisuuden määrittelyä	7
2.2 Huonokuuloisuuden määrittelyä	7
2.3 Kuurouden määrittelyä	8
2.4 Sisäkorvaistutetta käyttävän henkilön määrittelyä	8
3 KIELEN MÄÄRITTELYÄ	9
3.1 Viittomakielen määrittelyä	9
3.1.1 Suomalainen viittomakieli	10
3.1.2 Suomalaisen viittomakielen historiasta	10
3.2 Viittomakielen kolme taitotasoa	11
3.2.1 Perustason kielenkäyttäjä	11
3.2.2 Itsenäinen kielenkäyttäjä	12
3.2.3 Taitava kielenkäyttäjä	12
4 TIETOA SUOMALAISESTA TULKKIKOULUTUKSESTA	14
4.1 Suomalaisen tulkkikoulutuksen historiaa	14
4.2 Viittomakielen tulkki	14
5 KIELEN OMAKSUMINEN JA OPPIMINEN	16
5.1 Välikielen määrittelyä	17
5.2 Viittomakielen oppiminen	18
6 VIITTOMAKIELEN NELJÄ VALITTUA OSA-ALUETTA	19
6.1 Viittoma	19
6.2 Käsimuoto	19
6.3 Sujuvuus	20
6.4 Sanajärjestys	21
7 AINEISTOJEN KERUU	22

7.1 Ensimmäisen aineiston keruu	22
7.2 Toisen aineiston keruu	23
7.3 Kolmannen aineiston keruu	23
8 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	25
8.1 Tutkimushenkilö A	25
8.2 Tutkimushenkilö B	25
8.3 Tutkimushenkilö C	26
8.4 Tutkimushenkilö D	27
8.5 Tutkimushenkilö E	27
8.6 Yhteenveto	28
9 POHDINTA	29
10 JATKOTUTKIMUSIDEAT	32
LÄHTEET	33
LIITE 1	36
LIITE 2	37

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tarkoitus oli tutkia viittomakielen neljän eri osa-alueen kehitystä ensimmäisen ja toisen vuoden aikana viittomakielentulkkipoulutuksen alkuvaiheen aikana. Nämä osa-alueet ovat viittoma, käsimuoto, sujuvuus sekä sanajärjestys.

Opinnäytetyömme tavoitteena oli selvittää, miten viittomakieli kehittyi tulkkipoulutuksen ensimmäisen ja toisen vuoden aikana viittomakielen neljässä eri osa-alueessa. Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena. Toteutimme kaksi aineiston keruuta, joissa tutkimushenkilöt vastasivat laatimiimme kysymyksiin. Näiden aineistojen perusteella he tekivät itsearvion siitä, kuinka he ovat kehittyneet näillä valitsemillamme osa-alueilla.

Opinnäytetyömme pääkohderyhmänä ovat viittomakielen tulkkiohjelmat ja heidän opettajansa. Toivomme, että opinnäytetyömme herättää ajatuksia ja ideoita itsensä kehittämiseen viittojana ja tulkkina.

Opinnäytetyössämme tuomme esiin määrittelyä viittomakielestä, sen taitotasoista, tulkkipoulutuksesta ja kielen oppimisesta ja omaksumisesta. Oppiminen on aina prosessi ja kielen oppiminen on jatkuvaa prosessia, tätä halusimme korostaa työssämme, sillä sen keskiössä on kielen oppiminen ja sen sujuva käyttäminen. Opinnäytteen lopussa kerromme tutkimuksen kulusta ja sen tuloksista.

2 TERMINOLOGIAA

Tässä kappaleessa käsitellään lyhyesti opinnäytetyössä esille tulevia termejä, jotka liittyvät kuulovammoihin. Kappaleessa selvitetään lyhyesti kuulovammoihin liittyviä keskeisiä käsitteitä ja mitä ne tarkoittavat. Käsitteitä esiintyy myöhemmin opinnäytetyössä.

Viittomakielen tulkin asiakasryhmiä ovat viittomakieliset kuurot, huonokuuloiset sekä sisäkorvaistutetta käyttävät henkilöt. Tulkkauksessa käytetään toisistaan poikkeavia kommunikaatiomuotoja, jotka riippuvat asiakkaista ja heidän käyttämistään kommunikaatiomuodoista. (Hytönen & Rissanen 2006, 181; Laurén 2006, 199.)

2.1 Kuulovammaisuuden määrittelyä

Suomessa kuulovammaa luokitellaan EU:n European Working Group on Genetics of Hearing Impairment –työryhmän (1996) laatiman luokitelman mukaan. Luokitelman mukaan henkilö on kuulovammainen, mikäli hänen paremmin kuulevassa korvassaan kuulokynnys on 20-40 desibeliä (dB). Mikäli paremman korvan kuulokynnys on yli 70 dB, henkilö luokitellaan vaikeasti kuulovammaiseksi. (Laurén 2006, 199–200.) Suomessa kuulovammaisia on 740 000 (Kuurojen Liitto ry 2010, 58). Kuulovammat voidaan jakaa neljään eri luokkaan, näitä ovat lievä-, keskivaikea-, vaikea- ja erittäin vaikea kuulovamma (Kuuloavain i.a.).

2.2 Huonokuuloisuuden määrittelyä

Huonokuuloisella henkilöllä on jonkinasteinen kuulonvajausta ja vajauksesta riippuen henkilön voi olla mahdollista käyttää kuulokojetta tai selvittää ilman kyseistä laitetta. Lonka & Korpijaakko-Huuhka (2000) toteavat, että ääniympäristön ol

lessa rauhallinen tai jos käytössä on äänentoisto- tai äänensiirtolaitteisto, huonokuuloisen henkilön on mahdollista vastaanottaa kuulonsa avulla puhetta. Mikäli laitteet eivät vahvista ääntä riittävästi, huonokuuloisen henkilö käyttää apunaan huulilतालukua. Vaikka huonokuuloisen on mahdollista ilmaista itseään puheen avulla, hänen voi olla vaikea säädellä äänensä voimakkuutta ja puherytmäään. Huonokuuloisen henkilön kommunikaatiomuotoina voivat olla kuultu puhe, huulilतालuku, viitottu puhe tai kirjoitus. (Laurén 2006, 201.)

2.3 Kuurouden määrittelyä

Kuuro on syntymästään tai varhaislapsuudestaan kuulonsa menettänyt henkilö (Kuuloliitto i.a). Mikäli henkilös puhekuulon kynnystaso on laskenut 85-90 dB voidaan hänet määrittellä kuuroksi (Kuuloliitto ry i.a. Kuulo ja kuulovammat). Kuuroa henkilöä voi sanoa kuuroksi tai viittomakieliseksi (Kurojen Liitto ry 2015). Virkakielessä kuuroa nimitetään usein kuulovammaiseksi. Lääketieteellisestä näkökulmasta kuurous määrittyy kuulovamman asteesta. Vuosittain Suomeen syntyy arviolta 25-30 kuuroa lasta, tämä tarkoittaa noin 0,8 promillea koko Suomen väestöstä. (Kurojen Liitto ry i.a., 3.)

2.4 Sisäkorvaistutetta käyttävän henkilön määrittelyä

Sisäkorvaistute on kuuroutuneille, vaikeasti ja erittäin vaikeasti kuulovammaisille tarkoitettu kuulon apuväline. Se on sähköinen kuulokoje, joka asennetaan leikkauksella. Sisäkorvaistutteen avulla ei voida saavuttaa normaalikuulon tasoa, mutta se mahdollistaa vuorovaikutuksen puheella sekä puhekielen oppimisen.

Sisäkorvaistutejärjestelmä koostuu kahdesta osasta, sisäisestä- ja ulkoisesta osasta. Sisäinen osa asennetaan leikkauksessa ja sitä nimitetään istutteenksi. Ulkoista osaa nimitetään puheprosessoriksi, se asetetaan ulkoisesti korvaan. Istute muuttaa äänet koodaamalla sähköisiksi impulsseiksi. Laite välittää impulssit kuulohieron kautta aivoihin, jossa ne tulkitaan ääneksi. (Kuuloavain i.a.)

3 KIELEN MÄÄRITTELYÄ

Kielen perimmäinen olemus on järjestelmä. Se tarkoittaa, että kieli on systemaattista eli siinä on toistuvia ilmiöitä ja niiden välisiä suhteita. Kieli on ihmiselle luonnollinen viestintäjärjestelmä. Kielellä voidaan tarkoittaa kirjoitetussa, puhutussa tai viitotussa muodossa olevaa ihmisen luonnollista viestintäjärjestelmää. Kun ihminen viestii eli kommunikoi, hän välittää jonkin signaalin välityksellä informaatiota toisille. Kieli voi ilmentyä kolmessa eri muodossa. Näitä muotoja ovat puhuttu, kirjoitettu sekä viitottu muoto. Puhuttu muoto on kuuloon ja ääneen perustuva muoto. Kirjoitettu muoto viittomisen tai puheen ilmentäminen kirjainmerkkien avulla. Viitottu muoto on eleisiin, sekä näköön, joskus jopa tuntoon perustuva muoto. (Jantunen 2003, 9–12.)

Jokaisessa kielessä on havaittavissa samat järjestäytymisperiaatteet. Näitä ovat kielen rakenteelliset piirteet sekä sääntöjärjestelmät. Kaikissa kielissä on myös monimutkainen kielioppi sekä mahdollisuus ilmaista asioita lähes rajattomasti. Kielille yhteistä on myös niiden siirtyminen sukupolvilta toisille. (Meronen 2004, 16.)

3.1 Viittomakielen määrittelyä

Viittomakieli ei ole kansainvälinen kieli, vaan jokaisessa maassa saattaa olla useampi viittomakieli kuin yksi (Kuurojen Liitto ry 15.5.2015). Viittomakielet ovat kehittyneet ympäri maailmaa erilaisissa kuurojen yhteisöissä. Viittomakielessä viesti tuotetaan keholla ja käsillä. (Jantunen 2003, 19, 21.) Viittomakieltä voidaan kutsua käsien kieleksi, sillä kädet ovat viitotussa kielessä näkyvin elementti (Aunola 2012, 18). Voidaan todeta, että ihmiset viestivät myös nonverbaalisesti. Kielellisen viestinnän rinnalla viestijä kommunikoi myös kasvojen ilmeillä, joita voivat olla kulmakarvojen liikuttelu, poskien ja suun liikuttaminen, kuten poskien pullistus tai suun suppuun vetäminen. Viestijä voi ilmaista kieltoja myöntösanoja lauseiden aikana päänsä liikkeillä. Suulla viestijä muodostaa sanantapaisia muotoja. (Jantunen 2003, 11; Selin-Grönlund 2012, 18–19.)

3.1.1 Suomalainen viittomakieli

Suomalainen viittomakieli on noin 5000 suomalaisen kuuron äidinkielen asemassa oleva käyttökieli, joka on täysin omalaatuinen (Hytönen & Rissanen 2006, 24). Suomalaista viittomakieltä kuitenkin käyttää noin 10 000 kuulevaakin henkilöä. Viittomakieltä käyttävää ryhmää nimitetään viittomakieliseksi yhteisöksi kuurojen yhteisön sijasta (Jantunen 2003, 23.) Suomalaisessa viittomakielessä on oma kielioppinsa sekä sanastonsa, jota kutsutaan viittomistoksi. Viittomistosta voidaan käyttää myös käsitettä leksikko. Leksikko sisältää kunkin kielen kaikki sanat lueteltuina. (Hytönen & Rissanen 2006, 21, 24.)

Suomessa kansallisia viittomakieliä ovat suomalainen viittomakieli sekä suomenruotsalainen viittomakieli. Viittomakielen opetuksen alkaessa Suomessa opetuskielenä käytettiin ruotsalaista viittomakieltä, jonka pohjalta myöhemmin syntyivät suomenruotsalainen sekä suomalainen viittomakieli. (Kuurojen Liitto ry 2015.) Suomalainen viittomakieli kuuluu gesturaalis-visuaaliseen viestimisjärjestelmään. Se tarkoittaa sitä, että viesti vastaanotetaan näköaistin kautta ja viesti sisältää eleitä ja ilmeitä. (Rissanen 1985, 5.)

3.1.2 Suomalaisen viittomakielen historiasta

Voi sanoa, että suomalaisen viittomakielen juuret ovat Ruotsissa ja 1800-luvun alussa käytetyssä ruotsalaisessa viittomakielessä. Tarkasti määritellen kuurojen sisäoppilaitoksessa, Tukholman Manhemissa. Tukholman Manhem on nykyiseltä nimeltään Manilla-koulu. Suomen viittomakieli on saanut alkunsa, kun suomalainen kuuro Carl Oscar Malm opiskeli tuolloin kyseisessä koulussa. Kieli jonka Malm oppi Ruotsissa, levisi Suomeen Porvoossa aloitetun kuurojen opetustoiminnan kautta. Tästä syystä Carl Oscar Malmia pidetään suomalaisen viittomakielen kantaisänä. (Jantunen 2003, 22.)

Suomessa viittomakielen tutkimus alkoi kesäkuussa 1982 Fred Karlssonin johdolla Helsingin yliopiston yleisen kielitieteen laitoksella. Tutkimuksessa oli mukana Terhi Rissanen kesäkuusta 1982 vuoden 1985 loppuun asti, Päivi Pimiä

oli mukana kalenterivuoden 1986, projektissa oli mukana myös syntyperäinen viittomakieltä käyttävä Topi Sandholm. Pää tavoitteena oli saada viittomakielen rakenteesta sekä sen peruspiirteistä selvä kuvaus. (Pimiä & Rissanen 1987, iii.)

3.2 Viittomakielen kolme taitotasoa

The European Centre for Modern Languages on tehnyt projektin vuosina 2012-2015. Tämän projektin tavoitteena oli luoda Euroopan korkeakoulujen käyttöön viittomakielen opetuksessa sovellettava standardi. Projektissa on laadittu viittomakielen taitotasosta kuvaukset sekä opetussuunnitelmat viittomakielen opetukseen. Tämän lisäksi projektissa luotiin myös suunnitelma, jonka avulla voidaan arvioida viittomakielen taitoa sitä vaativissa tutkinnoissa. Projektissa oli edustajat Irlannista, Hollannista, Sveitsistä ja Saksasta. (Nissilä 2012, 24.) Suunnitelmassa taitotasot ovat jaettu kolmeen ryhmään, jotka ovat Basic User (perustason kielenkäyttäjä), Independent User (itsenäinen kielenkäyttäjä) ja Proficient User (taitava kielenkäyttäjä). Näitä ryhmiä nimitetään myös kirjaimin: A, B, C. A merkitsee perustason kielenkäyttäjää ja se on jaettu kahteen ryhmään, jotka ovat A1 ja A2. Itsenäisen kielenkäyttäjän tasoa kuvaa kirjain B, joka myös on jaettu kahteen osaan B1 ja B2. Kolmas taitava kielenkäyttäjä -taso eli C -taso on myös jaettu kahteen osaan C1 ja C2. (European Centre for Modern Languages i.a.; Aalto-yliopisto 2016.)

3.2.1 Perustason kielenkäyttäjä

A1 tason kielenkäyttäjä hallitsee ja osaa käyttää tuttuja jokapäiväisiä ilmauksia sekä perustason fraaseja. Hän osaa esitellä itsensä ja toisen henkilön sekä kertoa perustietoja itsestään ja läheisistään esimerkiksi missä hän asuu ja mitä hän omistaa. Hän pystyy kommunikoimaan muiden kanssa yksinkertaisella tasolla, mikäli keskustelun toinen osapuoli kommunikoi rauhallisesti ja selvästi. A2 tason kielenkäyttäjä pystyy ymmärtämään usein käytettyjä ilmaisuja ja lauseita, jotka koskevat kielenkäyttäjää. Tällaisia aihealueita ovat esimerkiksi perustiedot

itsestä ja perheestä, ostoksilla käynti sekä lähiympäristön kuvailu. Kielenkäyttäjä pystyy myös kommunikoidaan yksinkertaisissa ja rutiininomaisissa tehtävissä, edellyttäen yksinkertaista ja suoraa tiedonvaihtoa jo tutuista rutiinitehtävistä. Hän osaa kuvailla yksinkertaisesti omaa taustaansa, välitöntä lähiympäristöään. (European Centre for Modern Languages i.a.)

3.2.2 Itsenäinen kielenkäyttäjä

B1 tason kielenkäyttäjä ymmärtää tärkeimmät kohdat kerronnasta, kun käytetään selkeää kieltä ja aiheet ovat tuttuja. Aiheiden on oltava sellaisia, että ne toistuvat säännöllisesti esimerkiksi työssä, vapaa-ajalla sekä koulussa. Hän pystyy tuottamaan yksinkertaista kerrontaa tutuista ja henkilökohtaisista aiheista. Tason B1 kielenkäyttäjä pystyy myös kuvailemaan kokemuksiaan ja unelmiin sekä toiveitaan, tavoitteitaan ja hän pystyy myös perustelevaan mielipiteitään. B2 tason kielenkäyttäjä pystyy ymmärtämään pääasiat vaikeaselkoisesta konkreettisesta tai abstraktista aiheesta mukaan lukien oman erityisosaamiseen liittyvät keskustelut. Hän pystyy keskustelemaan natiivin kielenkäyttäjän kanssa melko spontaanisti ja sujuvasti, siten ettei se kuormita kumpaakaan keskustelun osapuolta. Tason B2 kielenkäyttäjä pystyy tuottamaan selkeää ja yksityiskohtaista kerrontaa monista aiheista sekä selventämään näkökulmia ajankohtaisiin aiheisiin. (European Centre for Modern Languages i.a.)

3.2.3 Taitava kielenkäyttäjä

C1 tason kielenkäyttäjä pystyy ymmärtämään erilaisia vaativia ja pitkiä kokonaisuuksia ja pystyy tunnistamaan epäsuoria merkityksiä. Hän pystyy ilmaisemaan itseään sujuvasti ja spontaanisti, niin ettei hänen tarvitse miettiä ilmaisuaan. Tason C1 kielenkäyttäjä pystyy käyttämään kieltään joustavasti sekä vaikuttavasti sosiaalisessa, akateemisessa ja asiantuntevassa tarkoituksessa. Hän pystyy tuottamaan selkeää, jäsennettyä ja yksityiskohtaista kerrontaa haastavista aiheista. C2 tason kielenkäyttäjä ymmärtää vaivatta kaikenlaista viittomista. Hän

pystyy tiivistämään tietoa erilaisista lähteistä ja luomaan uusia argumentteja sekä tuottamaan johdonmukaisen esitelmän viittoen. Tason C2 kielenkäyttäjät pystyvät ilmaisemaan itseään spontaanisti, erittäin sujuvasti sekä täsmällisesti. Hän osaa eriyttää eri merkitysten vivahteita yhä monimutkaisemmissa tilanteissa. (European Centre for Modern Languages i.a.)

4 TIETOA SUOMALAISESTA TULKKIKOULUTUKSESTA

Suomalaisen viittomakielen tulkkeja koulutetaan Turussa, Helsingissä sekä Kuopiossa. Turussa koulutuksen järjestää Diakonia-ammattikorkeakoulu ja Helsingissä sekä Kuopiossa Humanistinen ammattikorkeakoulu. Opintojen laajuus on 240 opintopistettä ja kestää neljä vuotta. Tulkkikoulutuksen tärkeimpiä tavoitteita ovat hyvän suomalaisen viittomakielen ja hyvän suomen kielen osaaminen, sekä hyvä suomen kulttuurin ja viittomakielisen kulttuurin hallinta. (Suomen viittomakielen tulkit Ry i.a.) Diakonia-ammattikorkeakoulun tulkkausopintojen tavoitteita ovat tulkkausmenetelmien hallinta. Näiden menetelmien avulla tulkki osaa välittää asiakkaan ilmaukset, ajatukset ja tarkoitukset huomioiden samalla kohdekielen kulttuurin. Koulutus ei edellytä aiempaa kokemusta tai koulutusta tulkkauksesta. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2011, 5.)

4.1 Suomalaisen tulkkikoulutuksen historiaa

Viittomakielen asioimistulkin koulutus alkoi 1978 Kuurojen Liiton järjestämällä viikonloppukurssilla. 1983 Turun Kristillisellä opistolla alettiin järjestää viittomakielentulkin koulutusta, joka oli 32 opintoviikon mittainen. 1986 koulutuksen kesto piteni kaksivuotiseksi ja pian sen jälkeen se kasvoi entisestään 120 opintoviikon laajuiseksi, kolmivuotiseksi koulutukseksi. Vuonna 1998 koulutus muuttui ammattikorkeakoulututkinnoksi ja laajeni entisestään 140 opintoviikon mittaiseksi. Vuoden 2003 syksystä lähtien viittomakielen tulkkikoulutus on kestänyt neljä vuotta. (Suomen Viittomakielen tulkit Ry i.a.)

4.2 Viittomakielen tulkki

Tulkkikoulutuksen saanutta henkilöä voidaan kutsua viittomakielen tulkiksi. Hänen työkielistään molemmat tai vain toinen on viitottuja, esimerkiksi amerikkalainen, suomalainen tai englantilainen viittomakieli. Ammattinimike viittomakie-

len tulkki kirjoitetaan erikseen Suomen Viittomakielen Tulkit ry:n sekä Kotimaisen kielten tutkimuskeskuksen antamien suositusten mukaan, jotka julkistettiin vuonna 2005. Tätä vanhemmassa kirjallisuudessa ja ammattikorkeakoulun tutkintonimikkeessä voi tulla esille muoto viittomakielentulkki. (Hytönen & Rissanen 2006, 24–25.) Viittomakielen tulkki voi valmistuttuaan työskennellä palveluntuottajien palveluksessa tulkkina tai itsenäisenä yrittäjänä. Viittomakielen tulkin asiakkaisiin kuuluvat kuulovammaiset henkilöt ja työssään hän tulkkaa suullisissa viestintätilanteissa. Tällaisia tilanteita ovat opiskelu-, asiointi-, työelämä- ja vapaa-ajan tilanteet. Tulkkauksessa tulkki soveltaa teoreettista tietoaan ja taitoaan sekä toimii tilanteissa asianmukaisesti. (Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a.)

5 KIELEN OMAKSUMINEN JA OPPIMINEN

Kielen omaksuminen ja oppiminen tarkoittavat eri asiaa. Kielen omaksuminen tarkoittaa sitä, että kieli opitaan ilman varsinaista opetusta, spontaanisti. Kielen omaksuminen voi tapahtua tiedostamatta, eikä henkilö mahdollisesti huomaa tuloksia. Kun henkilö oppii kieltä, niin se tapahtuu tavoitteellisesti ja henkilö tietää missä kohtaa oppimisprosessia hän on. (Houtbeckers, Mäkilä & Pätsi 2012, 13.)

Yksi tehokas kielen oppimistapa on, kun kielen oppijalla on samanaikaisesti mahdollisuus oppia kieltä luonnollisessa ympäristössä sekä opiskella sitä ohjautusti. Oppituntien aikana aikaa kuluu paljon aikaa sanaston, kielen rakenteiden opetteluun, jolloin luonnollisen kielenkäytön harjoitteluun voi jäädä vähemmän mahdollisuuksia. Tästä huolimatta on välttämätöntä osallistua kielen oppitunneille. Oppituntien ohella on tärkeää päästä käyttämään kieltä luonnollisesti esimerkiksi erilaisiin tapahtumiin tai kerhoihin. Tällöin kielen käyttö muuttuu luontevaksi sekä sujuvaksi osaamiseksi. (Hartiala & Harviainen i.a, 4)

Ellis (1997) toteaa, että kielen oppimiseen vaikuttavat sekä opiskelijan ulkoiset, että sisäiset tekijät. Ulkoisia tekijöitä ovat esimerkiksi se, millainen asenne opiskelijalla on kieltä, sekä kyseisen kielen käyttäjiä kohtaan. On myös hyvin tärkeää, että kielen opiskelija tuntee olonsa mukavaksi kielen parissa. Tällöin opiskelija sisäistää kielen paremmin kuin tilanteessa, jossa hän tuntee olonsa epämuukavaksi. Sisäisillä tekijöillä tarkoitetaan esimerkiksi kielellistä lahjakkuutta, sekä taitoa oppia vieraita kieliä. (Houtbeckers, Mäkilä & Pätsi 2012, 13–14) Vaikka vieraan kielen opiskelija ei olisikaan kielellisesti lahjakas, voi hän silti oppia uuden kielen. Tärkeintä on kuitenkin se, mikä opiskelijaa kiinnostaa ja mihin hän on motivoitunut. (Hartiala & Harviainen i.a.)

Kielen oppiminen on vähitellen tapahtuva prosessi, jolloin oppija luo ja sisäistää, sekä näin rakentaa itselleen oman ymmärryksensä kyseisestä kielestä ja sen käytöstä (Kohonen 1998, 30). Oppija liittää entisiin kokemuksiinsa uuden kielen havainnot ja kokemukset. Näin ollen kielen oppiminen on vähitellen tapahtuva

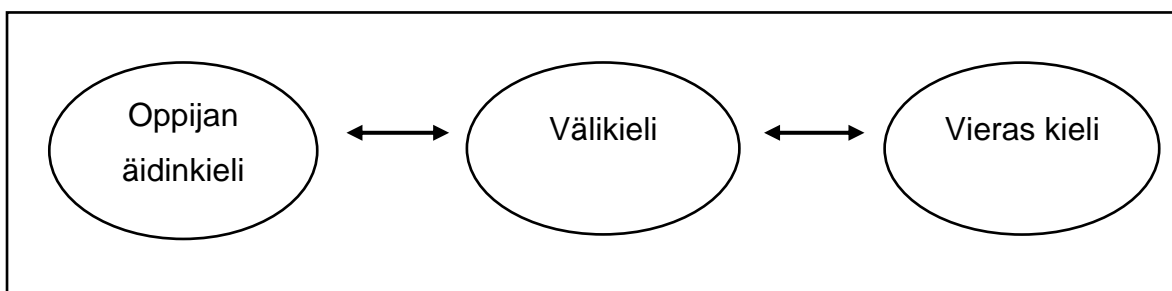
kypsymisprosessi. Oppijan oma-aloitteisuus ja vastuullisuus vaikuttavat voimakkaasti oppimiseen. (Jäntti 2005, 40.)

Opittavan kielen kieliopin omaksuminen sekä uusien mieleen palauttamismallien automatisoituminen kuuluu vieraan kielen oppimiseen, nämä ovat mahdollisia vain harjoittelun kautta. Tehokas tapa näiden kehittämiseen on olla vuorovaikutuksessa natiivien, kieltä käyttävien henkilöiden kanssa. Tällöin kieltä pääsee käyttämään aktiivisesti, luovasti ja rohkeasti, sillä kieli kehittyy vain sitä käyttämällä. (Mitchell & Myles 1998, 14–15.) Oppijan äidinkieli ja siihen sidoksissa oleva kulttuuri vaikuttavat vahvasti vieraan kielen oppimiseen, sekä sen käyttämiseen (Jäntti 2005, 40).

5.1 Välikielen määrittelyä

Välikielikäsitteen kehittäjän, Selinkerin (1972), mukaan välikieli-termiä on käytetty oppijan kielestä, se tarkoittaa, että oppijan käyttämä kielisysteemi ei ole ainoastaan äidinkielen tai vieraan kielen mukainen, vaan se on sekoitus molempien kielten elementeistä. (Muikku-Werner & Savolainen 1999). Vieraan kielen oppiminen alkaa helpoista asioista, jonka jälkeen sitä aletaan kasvattaa monimutkaistamalla ilmaisuja. Kun kielen oppijan tieto vieraasta kieliopista lisääntyy, monimutkaistuu se oppimisen myötä. Välikieli ei muodostu sattumanvaraisesti, vaan sillä on omat norminsa, jotka muuttuvat oppijan oppiessa vierasta kieltä lisää. (Marin 2007, 20.)

Kuvio 1 havainnollistaa oppijan oman äidinkiелensä suhdetta välikieleen, sekä välikielen suhdetta opittavaan vieraaseen kieleen.

5.2 Viittomakielen oppiminen

Viittomakielen ja puhuttujen kielten vastaanotto- ja tuottamistavoissa on eroja, mutta tästä huolimatta viittomakielen oppimisen pääperiaatteet ja vaiheet opitaan samalla tavoin kuin missä tahansa muussa kielessä. Kielen kehitykseen vaikuttavat monet tekijät kuten; biologiset, neurologiset, psykologiset, sosiaaliset sekä kielelliset tekijät. (Meronen 2004, 22–23.) Mentaalisen käsityksen mukaan kieli voi rakentua ainoastaan ihmisen sisäisten tunteiden, tarpeiden, tahdon, kokemusten ja ajattelun varaan, ne ovat siis siten kielen kehityksen edellytyksiä. Kielen kehitykselle on tärkeää, että henkilö saa vastaanottaa, kuulemalla tai näkemällä opittavaa kieltä runsaasti. Vain niin on mahdollisuus oppia sanoja ja niiden merkityksiä. Kun tietyt sanat toistuvat tietyissä asiayhteyksissä, on mahdollisuus oivaltaa kokemuksen kautta niiden merkitykset. Näin sisäinen prosessi lähtee liikkeelle ja kehittyy passiivinen kielitaito, joka on aktiivista, eli tuottavaa kielitaitoa laajempi. Passiivisessa kielitaidossa henkilö ei osaa vielä itse käyttää kieltä, mutta ymmärtää sitä ja sen merkityksiä. (Savisaari & Vanne 1979, 26.)

Kielen kehitys on sitä nopeampaa, mitä enemmän henkilö voi itse käyttää kyseistä kieltä. Kun henkilö voi osallistua vuorovaikutukseen ympäristönsä kanssa ja kokea tulleen ymmärretyksi kielenkehitys edistyy (Savisaari & Vanne 1979, 26).

6 VIITTOMAKIELEN NELJÄ VALITTUA OSA-ALUETTA

Opinnäytetyötämme toteuttaessa päädyimme rajaamaan tarkasteltavat opiskelijoiden kehitysalueet neljään eri osa-alueeseen. Pohdimme, mitkä asiat meidän mielestämme rakentavat sujuvan ja hyvän viittomakielen taidon. Näiksi osa-alueiksi valitsimme käsimuodon, sanajärjestyksen, sujuvuuden, sekä viittomat. Koimme nämä osa-alueet tärkeiksi ajatellen viittomakielistä ilmaisua.

6.1 Viittoma

Viittomakielessä viittoma on kielen pienin vapaa muoto. Puhutussa kielessä sen vastine voi olla sana, lauseke tai kokonainen lause. Viittomat voidaan luoda yksi- tai kaksikäteisesti. Kaksikäteisessä viittomassa molemmat kädet voivat liikkua samanaikaisesti, eli kumpikaan käsi ei ole dominoiva. Yksikäteisessä viittomassa toinen käsistä dominoi viittomaa, eivätkä kädet ole siis yhtä aktiivisia keskenään. Oikeakätisellä viittojalla dominoiva käsi on automaattisesti oikea ja vasen on ei-dominoiva. (Rissanen 1985, 23,47.) Viittoma rakentuu viidestä eri osasta, näitä ovat käsimuoto, paikka, liike, orientaatio, sekä ei-manuaaliset piirteet. Viittomassa paikalla tarkoitetaan viittoman paikantamista viittojan keholle tai niin sanottuun neutraaliin tilaan, eli viittojan edessä olevaan tilaan. (Kuurojenliitto 15.5.2015; Palokankare 2001, 3.) Liikkeellä tarkoitetaan viittojan käsien liikettä viittoman aikana. Viittomassa liikettä voi olla kahden laista, viittomaan liittyvää, sekä ennen tai viittomaa tehdessä syntyvää siirtymäliikettä. Siirtymäliikkeessä kädet liikkuvat viittoman muodostuksesta lähtöpaikkaan. Orientaatiolla tarkoitetaan viittojan käsien sekä sormien suuntaa viittojan vartaloa kohden. Ei-manuaalisia piirteitä ovat ilmeet sekä huulio, joka tarkoittaa suun liikkeitä ja asentoja. Ei-manuaalisia piirteitä ovat myös pään sekä vartalon liikkeet. (Palokankare 2001, 3.)

6.2 Käsimuoto

Käsimuodolla tarkoitetaan sormien asentoja, jossa ne ovat eri viittomien aikana. Yksikäsimuotoiset viittomat ovat poikkeuksellisia, sillä useimmat viittomat rakentuvat yhden käsimuodon sijasta useammasta käsimuodosta. (Jantunen 2003, 27.) Suomalaisessa viittomakielessä käsimuoto pääryhmiä on kolme, toisistaan ne voidaan erottaa sillä, montako sormea artikuloi viittomaa. Pääryhmät ovat nollasormiset käsimuodot, yksisormiset käsimuodot ja monisormiset käsimuodot. Nollasormisissa käsimuodoissa yksikään sormi ei ole ojennettuna. Yksisormisissa käsimuodoissa ainoastaan yksi sormista on ojennettuna ja monisormisissa käsimuodoissa kaksi tai useampi sormi on ojennettuna, kuitenkin niin että yhden ojennettuna olevista sormista on kuuluttava yksisormisen käsimuotojen ryhmään. (Rissanen 1985, 66–67.)

6.3 Sujuvuus

Pragmaattiset taidot tarkoittavat kykyä ymmärtää ja käyttää jotakin kieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tehokkaasti. Ne liittyvät vahvasti omaan ilmaisuun. Kontekstin avulla voidaan luoda ilmauksia ja tulkita niitä. Pragmatiikka viittaa nykypäivänä kielentutkimuksen alueeseen, jonka keskiössä on kielenkäyttäjä ja kielenkäyttötilanne. Pragmaattiset taidot ovat liitoksissa kielenkäyttäjän omaan ilmaisuun erilaisissa tilanteissa, mutta myös vuorovaikutustilanteessa toisen henkilön ilmauksen merkityksen ja sisällön ymmärtämiseen. Monilla eri tekijöillä on vaikutuksensa pragmaattisten taitojen kehittymiseen. Tärkeimpänä perustana on kuitenkin toimiva aistijärjestelmä, joka auttaa meitä havainnoimaan ympäristöämme ja hankkimaan tietoa ympäristöstä. Sosiaalisten sääntöjen hallinta sekä kielen osajärjestelmien hallinta auttavat kielenkäyttäjää tuottamaan viestinsä. Kielenkäyttäjän pragmaattisten taitojen heikkous näkyy erilaisissa kielenkäyttötilanteissa, kerronnassa ja keskusteluissa, koska tällaiset tilanteet vaativat kielenkäyttäjältä kykyä oman puheenvuoronsa hallintaan, kuulijoiden huomioimiseen sekä kykyä yhdistellä tietoja. (Nissilä 2015, 5–7.) Proso-dialla tarkoitetaan viittomien viittomista ja niiden sitomista toisiinsa. Tapa, jolla viittomat sidotaan toisiinsa, on myös tärkeää. Siihen vaikuttavat käsien liikkeiden laatu. Liikkeiden laadulla tarkoitetaan liikkeiden laajuutta, vauhtia sekä viittomisen kiihtyvyyttä. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2016.)

6.4 Sanajärjestys

Syntaksilla, eli lauseenrakenteella, voidaan tarkoittaa järjestelmää jonka lauseet muodostavat tai tämän järjestelmän tutkimista. Lause kuuluu syntaksin peruskäsitteisiin ja sillä voidaan käsittää kokonaisuuksia, jossa jostakin sanotaan jostakin. Tyypillisesti lause on usean sanan tai viittoman yhdistelmä, mutta viittoma tai sana voi muodostaa lauseen myös yksinään. (Jantunen 2003, 92.) Viittomakielisissä lauseissa kerrontajärjestys on yleensä seuraava; aika, paikka, kuka teki ja mitä teki. Edellä mainittu järjestys ei ole kuitenkaan ehdoton. Riippuen siitä mitä asiaa lauseessa halutaan korostaa, voidaan sanajärjestystä muuttaa sen mukaan. Korostuksia voivat olla esimerkiksi käskylauseet tai haluttavan asian painottaminen. Lauseen sanajärjestystä voi myös muuttaa kysymys- ja kielto lauseet, joissa kysymystä tai kieltoa kuvaava määre lisätään lauseen loppuun. (Paunu 1992, 106–115.) Suomalaisessa viittomakielessä, Takkisen (2000) mukaan, neutraali sanajärjestys on subjekti, verbi ja objekti. Lauseenjäsenistä objekti voidaan siirtää lauseen alkuun (Marin 2007, 28).

7 AINEISTOJEN KERUU

Aloitimme opinnäytetyöprosessin syyskuussa 2015. Meitä kiinnosti alkaa tutkia viittomakielen taidon kehittymistä tulkkiopiskelijoiden aikana. Koimme aiheen olevan tärkeä, sillä osa opiskelijoista, jotka tulevat tulkkiopiskelijaksi, eivät osaa viittomakieltä ennestään. Halusimme tutkia kielitaidon kehittymistä ensimmäisen ja toisen opiskeluvuoden aikana ja päätimme kerätä sitä varten aineistoa vapaaehtoisilta. Vapaaehtoiset olivat ensimmäisen vuoden tulkkiopiskelijoita, joita kiinnosti opinnäytetyömme. Heitä oli yhteensä 12 ja he aloittivat opintonsa syksyllä 2015.

Aluksi tarkoitus oli ottaa monta aineistokoostetta, mutta ajan kuluessa päädyimme keräämään vain kaksi aineistoa, joiden pohjalta vapaaehtoiset tekivät itsearviointien kehittymisestään. Ohjeistimme vapaaehtoisia keskittymään itsearvioinneissa valitsemiimme neljään viittomakielen eri osa-alueeseen, niitä ovat; käsimuoto, sanajärjestys, sujuvuus, sekä viittomat. Itsearviointien pohjalta teimme loppupäätelmät viittomakielen neljän osa-alueen kehittymisestä ensimmäisen ja toisen vuoden aikana.

7.1 Ensimmäisen aineiston keruu

Lähdimme keräämään aineistoa hieman ajattelemattomasti ja nopeasti, mutta halusimme koosteen mahdollisimman alkuvaiheesta vapaaehtoisten opintoja. Ensimmäisen aineiston keräsimme 9.9.2015. Aineiston keruu tapahtui videoinnilla, jossa haastattelimme jokaista vapaaehtoista yksitellen viittomakielellä. Tiedotimme ja sovimme haastattelupäivästä Facebookin välityksellä. Ennen kuvaamista ohjeistimme heitä suomen kielellä. Kuvaamisen alettua vaihdoimme haastattelukielen viittomakieleksi. Pyysimme heitä kertomaan keitä he ovat ja keitä heidän perheisiinsä kuuluu. Tallensimme aineistot koulun palvelimelle odottamaan myöhempää käyttöä.

7.2 Toisen aineiston keruu

Toisen aineiston keräsimme hieman eri tavalla. Ohjeistimme Facebook –ryhmässä vapaaehtoisia viittomaan videolle samat asiat kuin ensimmäisessä aineistossa. Pyysimme heitä myös kertomaan itselleen vinkin, joka olisi hyödyllinen ensimmäisen vuoden opiskelija-itselleen. He videoivat aineiston itsenäisesti ohjeistuksemme mukaan. Lisäksi ohjeistimme heidät tekemään itsearviointin kahden videoidun aineiston pohjalta. Toisen aineiston keruun ohjeistus löytyy liitteistä.

Itsearviointinassa heidän tuli kiinnittää huomiota erityisesti neljään eri osa-alueeseen, jota opinnäytetyömme käsittelee. Näitä osa-alueita ovat: käsimuoto, sanajärjestys, sujuvuus, sekä viittomat. Heidän tuli verrata ensimmäistä ja toista aineistoa keskenään ja tehdä huomioita, miten nämä neljä eri osa-aluetta on kehittynyt noin puolentoista vuoden aikana. Halusimme myös tietää, mikäli joku osa-alueista on vahvempi kuin muut ja mikä on siihen arvioitu syy. Pyysimme vapaaehtoisia kertomaan itsearviointinassa myös mikä on edistänyt viittomakielen oppimista ja mitä he ovat tehneet oppimisen eteen.

Kaikki 12 vapaaehtoista eivät toteuttaneet pyydettyä toista aineistoa ja saimme aineistoa vain viideltä henkilöltä.

7.3 Kolmannen aineiston keruu

Kolmannen aineiston keräsimme itsearvioinneista, jotka viisi vapaaehtoista olivat lähettäneet. Luimme itsearvioinnit läpi ja alleviivasimme värikoodein heidän huomionsa liittyen valitsemiimme neljään eri osa-alueeseen.

Päätimme käyttää opinnäytetyössämme vapaaehtoisten itse tekemiään itsearviointeja tehdäksemme johtopäätökset viittomakielen kehittymisestä ensimmäisen ja toisen opiskeluvuoden aikana, sillä olisi ollut erittäin haastavaa itse opiskelijana arvioida toisia opiskelijoita ja heidän viittomakielen kehitystään neljän eri osa-alueen puitteissa. Suuren lisähaasteen arviointiin olisi tehnyt se, ettei

meillä ole esimerkiksi kielitaitotaso-taulukkoa, jonka pohjalta olisimme voineet verrata viittomakielen neljän eri osa-alueen taitoa ja kehittymistä.

8 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Saimme itsearviointit, joiden pohjalta kokosimme tutkimuksemme tulokset, vain viideltä vapaaehtoiselta. Pyysimme vapaaehtoisia keskittymään itsearvioinnissa eritoten valitsemiimme viittomakielen neljään eri osa-alueeseen; käsimuoto, sanajärjestys, sujuvuus, sekä viittomat. Tutkimushenkilöiden itsearviointeja voi tarkastella liitteissä. Halusimme pitää tutkimushenkilöiden itsearviointit nimettöminä, jottei ketään voisi yhdistää opinnäytetyöhömmö tai tunnistaa.

Jokaisen tutkimushenkilön luvussa on kuvio, joka kuvastaa missä suhteissa he huomioivat neljää valitsemaamme osa-aluetta itsearvioinneissaan.

8.1 Tutkimushenkilö A

Tutkimushenkilö A toteaa viittomisen sujuvuuden kehittyneen ensimmäisen ja toisen aineiston välissä. Itsearvioinnissa on tulkittavissa myös käsimuotojen kehittyminen, vaikka tutkimushenkilön mielestä käsimuotoja on vielä harjoitettava selkeämmiksi.

KUVIO 2 Itsearvioinnissa huomioidut osa-alueet.

8.2 Tutkimushenkilö B

Tutkimishenkilö B on tarkastellut itsearviointinsa kahta eri osa-aluetta, eli sanajärjestystä että käsimuotoja. Tutkimushenkilö toteaa sanajärjestyksen muuttuneen viittomakielisemmäksi, mutta huomioi, että käsimuotojen artikulaatio on heikentynyt. Ensimmäisessä videossa viittomat ovat selkeitä, kun taas toisesta videosta tutkimushenkilö huomaa, että käsimuodot ovat muuttuneet pienemmiksi ja niiden artikulaatio ei ole oikeanlainen.

KUVIO 3 Itsearviointinsa huomioitua osa-alueita.

8.3 Tutkimushenkilö C

Tutkimushenkilö C huomioi itsearviossaan sujuvuuden, viittomien ja sanajärjestyksen hallinnan kehittyneen. Tutkimushenkilön mukaan ensimmäisen ja toisen aineiston välissä on tapahtunut kehitystä sujuvuuden suhteen. Ensimmäisessä aineistossa tutkimushenkilön mielestä, hän viittoo karkeasti ja robottimaisesti. Toisessa aineistossa viittominen tapahtuu hänestä jo soljuvammin. Viittomien osalta tutkimushenkilö huomaa sanavarastonsa karttuneen. Ensimmäisestä aineistosta tutkimushenkilö toteaa viittomakielisen sanajärjestyksen puuttuneen, johtuen siitä, että hän vastaa vain yhdellä viittomalla. Jälkimmäisen videon kohdalla, hän kirjoittaa sanajärjestyksen olevan jo viittomakielisempi.

KUVIO 4 Itsearviointinnissa huomioidut osa-alueet.

8.4 Tutkimushenkilö D

Tutkimushenkilö kiinnittää itsearviossaan huomiota kolmeen osa-alueeseen, käsimuotoihin, viittomiin ja sujuvuuteen. Tutkimushenkilön mielestä käsimuodot ovat parantuneet ja tarkentuneet ensimmäisen ja toisen aineiston keräämisen aikana. Hän toteaa, että viittominen on toisen aineiston keruun aikana sujuvampaa ja oikeat viittomat löytyvät helpommin ensimmäiseen aineistoon verrattuna.

KUVIO 5 Itsearviointinnissa huomioidut osa-alueet.

8.5 Tutkimushenkilö E

Tutkimushenkilö kiinnittää huomiota käsimuotoihin, viittomiin ja sanajärjestykseen. Hänen mielestään käsimuodot ovat pysyneet selkeinä koko ajan ja viittomavarasto on kasvanut moninkertaisesti. Ensimmäisen ja toisen aineistonkeruun välillä tutkimushenkilö näkee erona sen, että ensimmäisessä videossa hän

vastaa kysymykseen lyhyesti muutamalla sanalla, kun taas toisessa videossa hän vastaa jo lauseilla, jolloin viittomakielistä sanajärjestystä on havaittavissa, vaikka se ei ole vielä täysin hallinnassa.

KUVIO 6 Itsearviointinissa huomioidut osa-alueet.

8.6 Yhteenveto

Tutkimushenkilöistä kolme viidestä huomioi kehittyneensä viittomien osa-alueella. Kehitystä oli kuvattu sanavaraston laajenemisella sekä oikeiden viittomien löytymisellä nopeammin. Käsimuotojen oikeellisuudessa kehittymisen oli huomioinut neljä viidestä vastaajasta. Tätä kehitystä oli kuvattu käsimuotojen tarkentumisella ja parantumisella sekä selkeydellä. Yksi vastaajista oli huomannut, että viittoessaan hänen käsimuotonsa olivat muuttuneet pienemmiksi. Sujuvuudessa kehityksensä oli huomioinut kolme viidestä vastaajasta. Kehitystä kuvailtiin viittomakielen rentona tuottamisena ja muuttumisena karkeasta pehmeämmäksi. Tutkimus henkilöt huomioivat myös yleisen sujuvuuden lisääntyneen. Sanajärjestyksen kehittymisen oli huomioinut kolme viidestä vastaajasta. Sanajärjestyksen kehitystä kuvattiin viittomakielisten piirteiden lisääntymisellä sekä viittomakielisemmäksi muuttuneella sanajärjestyksellä.

9 POHDINTA

Saavutimme opinnäytetyöllemme asettamamme tavoitteet eli saimme otannan viittomakielen neljän osa-alueen kehittämisestä tutkimushenkilöidemme avulla. Mielestämme tutkimushenkilöt osasivat vastata osittain itsearviointeissaan valitsemiimme aiheisiin ja niiden kehittämiseen. Materiaalista voi lukea ja tulkita tutkimushenkilöiden kehityskohdat ja pohdinnat liittyen omaan osaamiseen.

Tutkimuksen alussa tutkimushenkilöitä ensimmäisen aineistonkeruun aikana oli 12 henkilöä. Mikäli kaikki olisivat vastanneet myös toiseen aineistonkeruuseen, olisi tutkimuksesta saatu tietoa tällöin luotettavampaa. Toiseen aineistoon osallistui vain viisi tutkimushenkilöä ja saimme itsearvioinnit ainoastaan heiltä. Vastauksien suppeamäärä tarkoittaa sitä, että sitä ei voi yleistää laajasti koskemaan koko viittomakielentulkikoulutusta ja sen aikana tapahtuvaa kehitystä. Emme tiedä tarkkoja syitä miksi niin moni jätti tekemättä toisen aineiston ja siihen liittyvän itsearvioinnin. Mahdollinen vaikutus tähän voi olla se, että tutkimushenkilöiltä vaadittiin enemmän osallistumista, kuin alun perin oli tarkoitus. Opinnäytetyöprosessin alussa meidän oli tarkoitus itse arvioida tutkimushenkilöiden kehittymistä viittomakielen neljällä osa-alueella. Totesimme kuitenkin projektin edetessä, ettemme ole päteviä arvioimaan viittomakielen kehittymistä.

Toisen aineiston keruun ohjeistamisen teimme Facebook -ryhmän kautta. Tiedotimme siellä opinnäytetyöhön liittyvistä aineiston keruista ja niiden suorittamisesta. Valitsimme Facebookin tiedotusväyläksemme, sillä ajattelimme, että sitä kautta pystymme vaivatta olemaan yhteydessä tutkimushenkilöihin ja he meihin. Ohjeistuksemme tyyli oli hyvin vapaamuotoinen, eikä niin yksityiskohtainen. Mikäli ohjeistus olisi laadittu yksityiskohtaisemmin ja tarkemmin, olisi se myös näkynyt tarkempina vastauksina. Itsearviointeista huomaa, että jokaista osa-aluetta ei olla tarkasteltu. Tarkemmalla ohjeistuksella tämän olisi voinut välttää.

Itsearviointeihin olisi voitu lisätä kohta, jossa tutkimushenkilöt olisivat arvioineet kehittymistään myös tulkikoulutuksen tavoitetasoihin. Tällaisen arvioinnin kautta olisi saatu mielenkiintoinen näkökulma myös siihen, miten tutkimushenkilöt it-

se huomaavat kehittymisensä verrattuna tavoitetasoon. Näistä arvioista olisi huomattu se, millä tasolla opiskelijan pitäisi olla esimerkiksi ensimmäisen ja toisen vuoden jälkeen ja miten tutkimushenkilöt itse näkevät kehittymisensä taitotasoon nähden. Olisimme voineet myös antaa tässä opinnäytteessä käsitellyn taitotasoasteikon tutkimushenkilöille, jolloin he olisivat voineet asettaa itsensä sen mukaan jollekin taitotasolle. Tämä olisi tuonut esille myös itsearvion opiskelijan tasosta The European Centre for Modern Languagesin laatiman taulukon mukaisesti.

Kaikesta huolimatta olemme tyytyväisiä tutkimustuloksiin, koska niistä saa karkean arvion puolentoista vuoden aikana tapahtuvasta kehityksestä valitsemiemme osa-alueiden saralla.

Aloitimme opinnäytetyöprosessin hieman ajattelemattomasti, olisimme voineet pohtia enemmän aineistonkeruuseen liittyviä menetelmätapoja. Keräsimme aineiston haastattelemalla. Pyysimme tutkimushenkilöitä kertomaan keitä he ovat ja keitä heidän perheeseensä kuuluu. Muita vaihtoehtoja olisi ollut esimerkiksi erilaisesta kuvasta kertominen, valmiiden lauseiden viittominen tai muusta vapaasta aiheesta kertominen. Käytimme alun perin tätä menetelmää, koska kysymyksiin vastaaminen on enemmän luovaa kertomista eikä kääntämistä, joka olisi voinut tapahtua valmiiden lauseiden kohdalla. Opinnäytetyömme tavoitteena kuitenkin oli tutkia viittomakielen kehittymistä eikä kääntämistaidon kehittymistä.

Pohdimme opinnäytetyöprosessimme aikana paljon tutkimuksemme eettisyyttä sekä luotettavuutta. Emme tahtoneet vapaaehtoisten tietojen tulevan esiin missään vaiheessa, jonka takia opinnäytteessämme he ovat nimettömiä ja itsearvioinnit ovat liitetty niin, ettei niistä voi päätellä ketkä osallistuivat tutkimushenkilöiksi. Ensimmäiset ja toiset aineistot tuhotaan tietokannoista, kun opinnäytetyöprojekti on viety päätökseen.

Mielestämme tulosta ei voida soveltaa koko neljävuotiseen koulutukseen ja kaikkien opiskelijoiden kehittymiseen, koska vastanneita oli ainoastaan viisi.

Tällä tuloksella saa pienen otoksen muutaman yksilön yksilöllisistä kehityskaarista, mutta suuremman ryhmän kehittymiseen ei voi tulosta soveltaa. Mikäli vastaajamäärä olisi suurempi, vaikuttaisi se myös opinnäytteemme tuloksen luotettavuuteen.

10 JATKOTUTKIMUSIDEAT

Jatkotutkimusaiheena näemme sen, että joku nykyinen toisen vuoden opiskelija voisi tutkia tutkimushenkilöiden viittomakielen kehitystä vielä kolmannen ja neljännen vuoden ajan, jolloin tutkimus olisi laajempi ja kattavampi. Saman tyyllisen tutkimuksen voisi myös toteuttaa vertaamalla tulkkio opiskelijoiden viittomakielen taidon kehittymisestä saatuja tuloksia Humanistisessa ammattikorkeakoulussa ja Diakonia-ammattikorkeakoulussa.

Toisena jatkotutkimusaiheena voisi olla tulkki opiskelijoiden viittomakielen taidon kehityksen arvioiminen tulkkikoulutuksen taitotasoihin verraten. Tällaisessa tutkimuksessa nähtäisiin, vastaako tasoihin kirjoitetut tavoitteet opiskelijoiden viittomakielen taidon tasoja.

Olemme tyytyväisiä opinnäytteeseemme ja tutkimukseen, jonka teimme, sekä tuloksiin. Toivomme, että meidän työemme inspiroi muita tutkimaan ja pohtimaan viittomakielen taidon kehittymistä ja kehittämistä.

LÄHTEET

- Aalto-yliopisto 2016. Kielten lähtötasojen kuvaukset. Viitattu 20.4.2017
avoin.aalto.fi/fi/courses/languages/
- Diakonia-ammattikorkeakoulu 2011. Opetussuunnitelma. Viittomakielentulkin
 koulutusohjelma 2011. Viitattu 25.4.2017
[http://yhteishaku.diak.fi/wp-
 content/
 tent/uploads/2016/12/Viittomakielentulkin_koulutusohjelman_opetussu
 unnitelma.pdf](http://yhteishaku.diak.fi/wp-content/uploads/2016/12/Viittomakielentulkin_koulutusohjelman_opetussuunnitelma.pdf)
- Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a. Tulkki (AMK), viittomakieli ja tulkkaus. Viitattu:
 25.4.2017 [http://yhteishaku.diak.fi/koulutukset/amk-tutkinnot/tulkki-
 amk-viittomakieli-
 tulkkaus/?gclid=CJ_v_JmLv9MCFUSkGAodpwkFWg](http://yhteishaku.diak.fi/koulutukset/amk-tutkinnot/tulkki-amk-viittomakieli-tulkkaus/?gclid=CJ_v_JmLv9MCFUSkGAodpwkFWg)
- Diakonia-ammattikorkeakoulu 30.11.2016. Yleinen ja vertailevakielitiede 1op -
 osa kolme, mielenkiintoiset lisäykset. Luentomateriaali. Viitattu:
 30.4.2017
- European Centre of Modern Languages i.a. Common Reference Levels: Global
 Scale for Sign Languages. Viitattu 20.4.2017
[http://www.ecml.at/ECML-Programme/Programme2012-
 2015/ProSign/CommonReferenceLevels/tabid/1765/Default.aspx](http://www.ecml.at/ECML-Programme/Programme2012-2015/ProSign/CommonReferenceLevels/tabid/1765/Default.aspx)
- Hartila, Aini & Harviainen, Lotta i.a. Vieraan kielen oppimista ja vieraskielistä
 oppimista – Tulevaisuus on tekojemme summa.
http://archive.ecml.at/mtp2/CLILmatrix/pdf/other_languages/9SF.pdf
- Houtbeckers, Marja; Mäkilä, Marika & Pätsi, Eveliina 2012. Say it in sign - Viit-
 tomakielinen oppimisympäristö tulkkikoulutuksessa. Diakonia-
 ammattikorkeakoulu.
- Hytönen, Niina & Rissanen, Terhi 2006. Käden käännteessä. Viittomakielen
 kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Diakonia-
 ammattikorkeakoulu & Finn Lectura.
- Jalkanen, Liisa & Ruuska, Johanna 2007. Affektiiviset tekijät vieraan kielen
 opiskelussa – Tapaustutkimus alakoulun englannintunneista oppi-
 laiden kokemana. Pro-gradu tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

- Jantunen, Tommi 2003. Johdatus suomalaisen viittomakielen rakenteeseen. Finn Lectura. Tampere.
- Jäntti, Päivi 2005. Suomalaisen viittomakielen rakenteen ja tilankäytön oppiminen vieraana kielenä. Pro-gradu tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- Kohonen, Viljo. 1998. Kielenopetus kielikasvatuksena. Teoksessa Pauli, Kaikkonen & Viljo, Kohonen (toim.) Kokemuksellisen kielenopetuksen jäljillä. Tampereen yliopiston opettajakoulutuslaitoksen julkaisuja, A 14/1998, 25–48.
- Kuuloavain i.a. Sisäkorvaistute. Viitattu: 25.4.2017
<https://www.kuuloavain.fi/info/kuulon-kuntoutus/sisakorvaistute/>
- Kuuloliitto ry i.a. Erilaiset kuulovammat. Viitattu: 21.2.2017
<http://www.kuuloliitto.fi/kuulo/kuulo-ja-kuulovammat/>
- Kuuloliitto ry i.a. Kuulo ja kuulovammat. Viitattu: 20.4.2017
<http://www.kuuloliitto.fi/kuulo/kuulo-ja-kuulovammat/>
- Kuurojen Liitto ry i.a. Kysymyksiä & vastauksia kuuroudesta & viittomakielestä. Helsinki.
- Kuurojen Liitto ry 2010. Suomen viittomakielten kielipoliittinen ohjelma. Vantaa.
- Kuurojen Liitto ry 15.5.2015 Viittomakielet ja viittomakieliset. Viitattu: 16.3.2017
<http://www.kuurojenliitto.fi/fi/viittomakielet/viittomakielet-ja-viittomakieliset#.WMpEBFWLSUK>
- Laurén, Sirpa 2006. Kielen sisäinen tulkkaus. Teoksessa Niina Hytönen & Terhi Rissanen (toim.) Käden käänteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Diakonia-ammattikorkeakoulu & Oy Finn Lectura Ab. 199–225.
- Marin, Sari 2007. Kielen taito on syy vai muu syy? – Tapaustutkimus viittomakielen vaikutuksesta kuuron suomenkielisiin teksteihin. Pro-gradu tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- Meronen, Auli 2004. Viittomakielen omaksumisen yksilölliset tekijät. Jyväskylä University Printing House, Jyväskylä and ER-Paino, Lievestuore.
- Mitchell, Rosamond & Myles, Florence 1998. Second language learning theories. Oxford University Press. London.
- Muikku-Werner, Pirkko & Savolainen, Erkki 1999. Välikielen pragmatiikkaa. <http://oppimateriaalit.internetix.fi/fi/avoimet/8kieletkirjallisuus/pragmatiikka/valikiel.html>

- Nissilä, Krista 2015. Pragmaattiset taidot kouluikäisillä lapsilla, joilla on aktiivisuuden ja tarkkaavaisuuden häiriö. Pro-gradu tutkielma. Oulun yliopisto.
- Nissilä, Leena; Ahola, Sari; Alanne, Kaisa; Heinola, Timo; Rainò, Päivi; Taalas, Pia; Takkinen, Ritva; Selin-Grönlund, Pirkko & Vivolin-Karén, Riitta 2012. Selvitys viittomakielen sisällyttämisestä yleisiin kielitutkintoihin. Opetushallitus.
- Palokankare, Mirja 2001. Uudisviittomat viittomakielen kuvasanakirjassa 1977 (1973). Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu Turun yksikkö.
- Paunu, Juha 1992. Viito elävästi 2. Helsinki: Kuurojen Liitto Ry.
- Pimiä, Päivi & Rissanen, Terhi 1987. Kolme kirjoitusta viittomakielestä. Helsingin yliopisto.
- Posti, Pirkko & Vikman, Sari 2007. Kielen ja kommunikaation tukeminen kotona. Viitattu: 30.11.2016 <https://www.kuuloavain.fi/info/kieli-ja-kommunikaatio/kielen-ja-kommunikaation-tukeminen-kotona/>
- Rissanen, Terhi 1985. Viittomakielen perusrakenne. Helsingin yliopisto.
- Selin-Grönlund, Pirkko 2012 Viittomakieli – Elävä kieli Teoksessa Maria-Elisa Salonsaari; Tiina Haaksilahti; Sari Laatikainen; Päivi Rainò & Ulla Aunola (toim.) Viiton ja Ohjaan. Helsinki: Opetushallitus. 18–25
- Savisaari, Eino & Vanne, Antti 1979. Viittomakieli. Oy Gaudeamus Ab, Helsinki.
- Suomen Viittomakielen Tulkit Ry i.a. Viittomakielen tulkit. Viitattu 8.12.2016 <http://www.tulkit.net/viittomakielen-tulkit/koulutus>

LIITE 1

Facebook –ryhmäämme kirjoittamamme viesti, liittyen toisen ja kolmannen aiheiston keruun ohjeistukseen.

Moi kakkoset!!!

Tämä tulee hieman nopealla sykkeellä, anteeksi siitä!

Me tarvittaisiin teiltä nyt toinen video, liittyen siihen ensimmäisen vuoden videointiin. Menkää itsenäisesti esimerkiksi koulun koneille ja videoikaa itsestänne viittomavideo. Viittokaa kaikista seuraavista aiheista: Kuka olet? Ketä perheeseesi kuuluu? Ja antakaa Diakin ykkösluokkalaiselle itsellenne vinkki opiskelua varten.

Kuvatkaa mielellään kerralla purkkiin, eli ei mitään paineita. Jos tulee "moka", jatkatte vaan eteenpäin, niinkuin normaalissa keskustelutilanteessa.

Nyt kun opparimme aihe on muuttunut, kuten viimeksi kerroimme, niin ette pääse ihan noin helpolla. Katsokaa teidän ensimmäisen vuoden video (löytyy täältä: Kielistudio-yhteinen-incoming-G35NVTK-Hennan ja Jennan opparisetii-oma nimi) tallentakaa samaan kansioon juuri kuvaamanne video. Tehkää molempien videoiden pohjalta itsearvio verraten ensimmäistä ja toista videota. Kiinnittäkää itsearviossa huomiota seuraavaan neljään osa-alueeseen: Käsimuoto, Sanajärjestys, Sujuvuus, sekä Viittomat. Kertokaa itsearviossa miten olette näissä kehittyneet ja jos yksi näistä on esimerkiksi vahvempi kuin muut, miten se näkyy? Tämän lisäksi kerro itsearviointin loppuun, mikä on edesauttanut oppimistasi ja mitä olet tehnyt viittomakielen oppimisen eteen?

Mikäli tarvitsette apua itsearviointin kanssa, nykäiskää rohkeasti hihasta tai jos tulee jotakin kysyttävää. kysykää.

Palauta itsearviointi samaan kansioon videoiden kanssa.

Dead line on 16.12.2016 eli nyt on kahdeksan päivää aikaa löpötellä kameralle ja rustata itsearvio.

Kiitos jo etukäteen! (ja anteeksi)

Henna ja Jenna

LIITE 2

Tutkimushenkilöiden itsearviointit toisen aineistonkeruun yhteydestä. Alleviivat-
tuina ovat ne kohdat, jotka kuuluivat valitsemiimme viittomakielen neljään osa-
alueeseen.

TUTKIMUSHENKILÖ A

Ensimmäisessä videossa käsimuodot ovat oikein, mutta huomaan itse että viit-
tomakielimäisyys puuttuu esimerkiksi äidin OMA ammatti ja isä OMA ammatti.
Alussa meinaan viittoa minä, mutta korjaan oma nimi. Myös oman iän kertomi-
sessa puuttuu tekijä, eli minä itse. Isän työstä vielä olisin lisännyt viittoman aika
ja näyttänyt taulu viittoman. Kun kerron veljeni nimiä näytän sormillani väärin,
ensin keskisormi ja toisena etusormi ja minkä nyt oppineena niin vain kerran tä-
pätetään sormea – EI MONESTI. Silmistäni huomaa, että mietin viittoessa asi-
oita, katsekontakti ei pysy.

Sujuvuudessa on huomattava ero tämän vuoden videoon verrattuna. Uudella
videolla pystyn rennommin tuottamaan viittomakieltä. Katsekontakti pysyy ja
asiat pysyvät kokonaisuutena. Sormitus on vauhdikkaampaa, mutta itse huo-
maan, että I- kirjainta täytyy harjoittaa, sillä sitä ei tahdo huomata. Kun uuden
videon katsoi uudestaan, olisin sijoittanut perheeni jäsenet, joten olisi ollut hel-
pompia vain osoittamalla kertoa jokaisen nimi.

Olen kehittynyt rennossa tuottamisessa. Enää ei tarvitse, mieltä vaan aivot ja
kädet toimivat yhteistyössä. Se näkyy uudessa videossa kokonaisuuksissa ja
tautuksissa. Myös itsevarmuuden kasvaminen viittomisessa näkyy omassa
kehossa, ryhdissä. Toisessa videossa on ryhdikkäämpi, jämpimpi kuin ensim-
mäisessä videossa.

Oppimistani on auttanut tunneille osallistuminen, myös kotona ajatusten tuotta-
minen viittomina. Myös kavereiden kanssa viittominen on auttanut ymmärtämi-
sessä ja asioiden tuottamisessa. Myös seuraamalla viittomakielisiä uutisia on
auttanut viittomien oppimisessa ja asioiden ilmaisussa visuaalisesti.

TUTKIMUSHENKILÖ B

Olen niin jännittynyt ensimmäisessä videossa! Sormitukset tulevat hitaasti, mutta selkeästi. Luvuissa käden liikerata on suuri. Sanajärjestys on suomen kielen mukaista, tosin kokonaisia lauseita vastaukseni eivät edes ole, vain yksittäisiä sanoja. Viittoessa ajatteluprosessi näkyy selvästi, katseen harhailuna sekä viittomien töksähtelynä. Viittomat ovat oikein, ne harvat siellä sormitusten välissä.

Toisessa videossa minulla on selkeä visio asiasisällöstä ja viittomisesta, minä ikään kuin hallitsen tilannetta. Ensimmäisessä videossa odotan kysymystä ja vastaan kysymykseen erittäin lyhyesti. Toisessa videossa sanajärjestys on viittomakielisempi ja viittomakielen piirteitä mukana. Ja niin hienosti kun poimutusta käytin niin siinä myös ansaan lankesin! Minä en siis asu samalla paikkakunnalla sisarusteni kanssa, vaikka kovasti niin annan ymmärtää.

Käsimuodoissa selkeä ero. Ensimmäisessä videossa esimerkiksi viittoma ÄITI on todella selkeä, toisessa videossa käsimuodot ovat ”pienempiä” ja muutenkin tuntuu olevan kauhea kiire jonnekin. Taidan sekoittaa sujuvuuden ja nopeuden, pitäisi muistaa että pikakelauksella viittominen ei takaa oikeita viittomia ja ymmärrettävyyttä. Myös luvuissa eroa, toisessa videossa 2 on sormet yhdessä, kun taas ensimmäisessä videossa sormet ovat niin kaukana toisistaan kuin vain voi olla. Olenkohan laiskistunut?

Olen ollut jokaisella viittomakielisellä tunnilla. Uskon että se on edesauttanut viittomakielen oppimista, ainakin ymmärtämistä. Olen panostanut viittomakielen tehtäviin ja ne ovatkin viimeisiä jotka jätän rästiin. Toisen vuoden syksyllä koen, että minulla on taantumavaihe viittomakielen opiskelussa. En tiedä johtuuko se omaksumiskyvystä vai vaikuttavatko muut elämän asiat oppimiseen nyt.

TUTKIMUSHENKILÖ C

Ensimmäisen ja toisen videon välillä on hauska huomata kyllä muutoksia. Ensimmäistä videota kun katsoi, hyvä, ettei nauranut sille itselle, joka siinä viitto. Kysymyksenne ovat varmasti olleet lauseita, mutta kun nähdä saattaa, vastaan vain sanalla en kokonaisin lausein. Se on ehkäpä suurin asia, jonka huomaan videoiden välillä.

Viiton myös kauhean, voisiko sanoa karkeasti / ”roboottimaisesti” nimeni ensimmäisessä videossa. Jännityskin varmasti välittyi. Mielestäni olen siinä pääsyt kehittymään, koska nyt nimeni tulee jo soljuvammin. Lisäksi olen saanut savarastooni sanan ”joki” niin pystyin sillä hienosti tuomaan viittomakielistä kos-

ketusta sukunimeeni. Sanajärjestystä ensimmäisessä videossa ei ole nähtävissä, koska teen juuri melkeinpä vain yhden sanan vastauksia. Toisen videon perhekysymyksen muodostin itselleni viittomakieliseksi laittamalla kysymyksen loppuun. Lisäksi hauska huomata, että ”ammatti” sana on minulla ollut hakusessa ensimmäisessä videossa samoin ”eläke” sana on ollut outo. Ne ovat ainakin tarttuneet tähän mennessä opintoja jo takaraivoon.

Suurin asia, jossa olen kehittynyt, näiden kahden videon välillä, on lausemainen vastaaminen. Sanat eivät tule enää välttämättä vain yksin, vaan saavat he kaverikseen myös lauseen muita sanoja. Sanajärjestystä harjoittelen kovaa kyytiä edelleen, mutta ehkä se joskus vielä tulee sujuvaksi. On se kuitenkin kehittynyt jo tässä ensimmäisen ja toisenkin videon aikana.

Oppimistani motivoi valtaisa kiinnostus tätä alaa kohtaan. Olen todella innoissani tästä kielestä ja kulttuurista. Vaikka välillä tulee päiviä, että väsyttää ja ei jaksaa, niin yritän oppia mahdollisimman paljon aina joka viittomakielen tunnista. Viittomisen oppimisen suhteen olen ollut aina tunneilla läsnä, epäselvän sanan osuessa kohdalle olen varmistanut sen. Joko opettajalta tai muilta opiskelutovereiltani. Lisäksi olen käyttänyt suviviittomat-sivustoa.

TUTKIMUSHENKILÖ D

Ihmettelin että ensimmäisen videon viittominen oli noinkin sujuvaa, toki mietin tekeekö koulun kone jälleen tepposet ja näyttää videon hieman pikakelauksena, mutta joka tapauksessa yllätyin positiivisesti. Käsimuodot ovat parantuneet ja tarkentuneet ensimmäisestä videosta. Viime syksynä kuvatussa videossa myös paikantaminen hieman unohtuu. Sanajärjestys oli ja on edelleen aikalailla suomen kielen mukainen, mutta olen sentään oppinut jo jättämään joitain sanoja ”vajaaksi” eikä huulio ole enää jäätävän pitkä yhdelle viittomalle. Viittominen on nykyisin sujuvampaa, enkä näytä enää vihaiselta viittoessani. Löydän myös helpommin oikeat viittomat kuin viime syksynä.

Oppimistani ei ole auttanut mikään muu kuin kertaus. Toisto toiston jälkeen, viittomat ovat alkaneet uppoamaan tuonne jonnekin muistin syövereihin. Helpoimpia viittomia oppia ovat sellaiset jotka muistuttavat minua kyseisestä asiasta tai esineestä. Esimerkkinä tästä on kenkien viittoma, se muistuttaa selvästi tennareiden valkoiset kärkiä. Pääasia on että itselle tulee siitä jokin miellelyhtymä.

Sormiaakkosia olen harjoitellut radiosta tulevien biisien tahtiin ja sormittamalla esimerkiksi tiekylteissä näkyviä nimiä.

TUTKIMUSHENKILÖ E

Vuosi sitten kuvatussa videossa olin todella epävarma ja sujuvaksi sitä ei oikein voi sanoa. Käsimuodot olivat silti mielestäni selkeitä ja ovat edelleen, mutta nyt on tullut huomattavasti nopeutta viittomiseen ja viittomien kirjo on monin kertainen. Vuosi sitten vastasin yksittäisillä viittomilla, kun nyt osaan mielestäni käyttää lauseita hyödykseni. Sanajärjestys ei ole vielä ihan täysin hallinnassa, mutta sitä opitaan koko ajan lisää. Myös sormiaakkosissa on vielä harjoiteltavaa. Huomaa myös, että miettiminen tekee viittomisesta hidasta. Sujuvuutta saisi lisää vain harjoittelemalla ja toistamalla.

Oppimistani on edistänyt toistaminen. Uuden viittoman oppiessa, se kannattaa aina toistaa. Vaikka et kahden viikon päästä muista sanaa suomeksi on todennäköistä, että muistat ainakin viittoman. Minulla se on ainakin näin. Ja samalla tavalla kuin puhuttujen kielten kuunteleminen auttaa kielen oppimisessa, viittomakielen katsominen auttaa paljon. Vaikka yksittäisiä viittomia ei tajuaisi heti, niiden merkityksen tajuaa, kun ymmärtää kokonaisuuden.